

บทที่ 3

การดำเนินการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวตามแนวนโยบายของรัฐบาล

การดำเนินการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวของรัฐบาลไทย เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีในยุคสมัยต่าง ๆ ดังนี้

1. มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2535

รัฐบาลไทยได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535 อันเป็นมติที่มุ่งหวังให้มีการใช้แรงงานต่างชาติผิดกฎหมายเพื่อบรรเทาการขาดแคลนแรงงานในบางประเภท โดยจำกัดเฉพาะผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าที่เข้ามาในประเทศไทยหลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 มีหลักแหล่งอยู่ในประเทศไทยมีชื่ออยู่ในทะเบียนประวัติและมีบัตรประจำตัวที่ทางราชการออกให้ในเขตพื้นที่ 9 จังหวัด ต่อมาคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีมติเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2536 ให้ผ่อนผันการใช้แรงงานต่างด้าวผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าในระยะแรก 4 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย ตาก กาญจนบุรีและระนอง โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละจังหวัดพิจารณาลำดับความเร่งด่วนของแต่ละอำเภอ การออกใบอนุญาตทำงานจะครอบคลุมพื้นที่เพียง 4 จังหวัดเฉพาะคนสัญชาติพม่าเท่านั้นและจะต้องดำเนินการภายหลังจากที่กรมการปกครองได้จัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวผู้หลบหนีเข้าเมือง โดยมีผลการดำเนินการดังนี้

1.1 การจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวผู้หลบหนีเข้าเมือง จากการที่กรมการปกครองเป็นผู้ดำเนินการระหว่างปี 2534-2435 ปรากฏว่านายจ้างและเจ้าของสถานประกอบการต่าง ๆ พาผู้หลบหนีเข้าเมืองมาจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวมีจำนวนสูงกว่า ที่ได้สำรวจไว้ (ก่อนทำทะเบียนประวัติฯ จะมีการสำรวจเพื่อหาตัวเลขก่อน) ทั้งนี้อาจเกิดจากเหตุผล 3 ประการคือ

ประการแรก ผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวพม่ามีการเคลื่อนย้ายเข้า-ออก ตามแนวชายแดนอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ประเทศไทยให้มีการจัดทำทะเบียนประวัติจะมีการไหลเข้าสูงกว่าปกติ

ประการที่สอง การสงวนท่าทีเพื่อรอดูสถานการณ์ และความเข้าใจของนายจ้างว่า หากมีบัตรประจำตัวแล้วจะสามารถทำงานได้ทันทีและจะได้รับการผ่อนผันไม่ถูกจับกุม

ประการที่สาม การทำบัตรซ้ำซ้อน กล่าวคือ มีชาวพม่ากลุ่มอื่น ๆ เช่นบุคคลบนพื้นที่สูง(บัตรสีชมพู) และนักศึกษาพม่า เข้ามาปะปนทำบัตรโดยเชื่อว่ามีบัตรหลายประเภทจะได้รับประโยชน์มากขึ้น

นอกจากนั้นในขั้นตอนการแจกจ่ายบัตรประจำตัวปรากฏว่า ผู้หลบหนีเข้าเมืองมารับบัตรประจำตัวจำนวนน้อยเนื่องจาก

1. การจัดทำบัตรซึ่งต้องทำจากส่วนกลางใช้เวลานาน ในขณะที่ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่ามีการเคลื่อนย้ายแรงงานสูงมากและเปลี่ยนแปลงงานบ่อย เมื่อถึงกำหนดเวลารับบัตรปรากฏว่าผู้หลบหนีเข้าเมืองไม่อยู่กับนายจ้างคนเก่า

2. ผู้หลบหนีเข้าเมืองเดินทางกลับสู่ภูมิลำเนาเดิม

3. นายจ้าง/ผู้ประกอบการ ไม่แน่ใจในนโยบายของรัฐว่าจะเป็นการผ่อนผันจริงเพราะในขณะที่ทำให้มีการทำบัตรก็มีการจับกุมด้วย จึงกลัวว่าตนเองจะถูกดำเนินคดีด้วยอีกทั้งเงินค่าประกันตัวผู้หลบหนีเข้าเมืองสูงถึงรายละเอียด 5,000 บาท ทำให้นายจ้างต้องรับภาระค่าใช้จ่ายมากขึ้น

1.2 การรายงานตัวและขอประกันตัว เจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นผู้ดำเนินการโดยกำหนดให้ไปรายงานตัวภายใน 90 วัน ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม 2534 ถึงวันที่ 22 สิงหาคม 2538 ปรากฏว่ามีนายจ้าง/เจ้าของสถานประกอบการพาผู้หลบหนีเข้าเมืองมายื่นขอประกันตัวเพียง 33,911 คน เพราะวงเงินประกันสูงเกินไป (รายละเอียด 5,000 บาท) การจ้างผู้หลบหนีเข้าเมือง 1 คน ต้องใช้เงิน 6,010 บาท (ค่าประกัน 5,000 บาท อากร 10 บาท และใบอนุญาตทำงาน ปีละ 1,000 บาท)

1.3 กรมการจัดหางานเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ โดยกำหนดให้ไปยื่นขอใบอนุญาตทำงานภายใน 90 วัน ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม 2538 ถึงวันที่ 22 สิงหาคม 2538 ปรากฏว่ามีผู้ยื่นขอใบอนุญาตทำงานเพียง 1,286 คน

2. มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2539

วัตถุประสงค์หลักของมติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้คือ กำกับดูแลระบบแรงงานต่างชาติที่เข้าเมืองผิดกฎหมายและป้องกันการลักลอบเข้าประเทศ การดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว กำหนดให้แรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองก่อนวันที่ 25 มิถุนายน 2539 และในกิจการข้างต้น

จดทะเบียนในช่วงวันที่ 1 กันยายน-29 พฤศจิกายน 2539 แต่เนื่องจากในช่วง 2 อาทิตย์สุดท้าย จำนวนนายจ้างและแรงงานต่างชาติที่มาติดต่อมีเป็นจำนวนมากไม่สามารถดำเนินการในเวลาที่กำหนดจึงได้ขยายเวลาไปอีก 90 วัน เพื่อจดทะเบียนแก่ผู้ที่มาแจ้งความจำนงไว้ไม่เกินวันที่ 29 พฤศจิกายน เท่านั้น โดยมีผลการอนุญาตฯ ดังนี้ (ครุฑ จารุเศรณี, 2546, น. 16-17)

2.1 การรายงานตัวและขอประกันตัว เจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นผู้ดำเนินการ โดยกำหนดให้รายงานตัวและประกันตัวในช่วงวันที่ 1 กันยายน-29 พฤศจิกายน กล่าวคือ ขั้นตอนแรกนายจ้างจะต้องนำแรงงานต่างชาติมารายงานตัวและทำสัญญาประกันตัวกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองก่อน จึงจะนำแรงงานต่างชาติไปยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงานได้ ข้อมูลจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ณ วันที่ 30 เมษายน 2540 ทั่วประเทศมีนายจ้างนำแรงงานต่างชาติมารายงานตัวทั้งสิ้น 323,123 คน คิดเป็นร้อยละ 44.66 ของประมาณแรงงานต่างชาติที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดที่ผ่อนผัน ซึ่งมีจำนวน 723,571 คน

จังหวัดที่นายจ้างนำแรงงานต่างชาติมารายงานกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมากที่สุดคือจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 42,790 คน คิดเป็นร้อยละ 13.24 ของจำนวนแรงงานต่างชาติผิดกฎหมายที่มารายงานตัวทั้งสิ้น รองลงมาคือจังหวัดระนอง จำนวน 25,579 คน คิดเป็นร้อยละ 7.92 ของจำนวนแรงงานต่างชาติผิดกฎหมายที่มารายงานตัวทั้งสิ้น (สำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, 2540)

2.2 ขั้นตอนการขอรับใบอนุญาตทำงาน เป็นขั้นตอนที่อยู่ในความรับผิดชอบ ของกรมการจัดหางานซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ 2 ประเด็น คือ

ประเด็นแรก จำนวนแรงงานต่างชาติที่ยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงาน จากข้อมูล ที่กรมการจัดหางานโดยศูนย์ควบคุมแรงงานต่างชาติเป็นผู้รวบรวมไว้ พบว่าแรงงานต่างชาติที่ยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงานทั้งสิ้น 313,942 คน คิดเป็นร้อยละ 97.16 ของแรงงานต่างชาติที่มารายงานตัวและทำสัญญาประกันตัว และแรงงานต่างชาติที่มารายงานตัวแล้วแต่ไม่ยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงาน จำนวน 9,181 คน คิดเป็นร้อยละ 2.84 ของแรงงานต่างชาติที่มารายงานตัวและทำสัญญาประกันตัว จังหวัดที่แรงงานต่างชาติมารายงานตัว แต่ไม่ยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงานมากที่สุดคือ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 1,068 คน คิดเป็นร้อยละ 17 ของแรงงานต่างชาติที่มารายงานตัวทั้งสิ้น จำนวน 6,466 คน รองลงมาคือ จังหวัดปัตตานี จำนวน 631 คน และจังหวัดกระบี่ จำนวน 224 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 13 ของแรงงานต่างชาติที่มารายงานตัวทั้งสองจังหวัด จำนวน 5,042 คน และ 1,790 คน ตามลำดับ

ประเด็นที่สอง จำนวนแรงงานต่างชาติที่มารับใบอนุญาตทำงาน แรงงานต่างชาติที่มายื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงานไว้ เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการเรียบร้อยแล้วปรากฏว่าเมื่อสิ้นสุดกำหนดการให้มารับใบอนุญาต มีแรงงานต่างชาติมารับใบอนุญาตทำงานและถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรและทำงานได้มีจำนวนทั้งสิ้น 293,652 คน คิดเป็นร้อยละ 93.54 ของจำนวนแรงงานต่างชาติที่มายื่นคำขอต้งสิ้น จังหวัดที่มีแรงงานต่างชาติที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ ในราชอาณาจักรและทำงานได้มากที่สุด คือ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 39,129 คน คิดเป็นร้อยละ 13.32 ของจำนวนแรงงานต่างชาติที่มารับใบอนุญาตทำงานทั้งสิ้น รองลงมาคือ จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 22,007 คน คิดเป็นร้อยละ 7.49 ของแรงงานต่างชาติที่มารับใบอนุญาตทำงานทั้งสิ้น จังหวัดที่มีแรงงานต่างชาติที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรและทำงานได้น้อยที่สุด คือ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของจำนวนแรงงานต่างชาติที่มารับใบอนุญาตทำงานทั้งสิ้น รองลงมาคือจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 313 คน คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของจำนวนแรงงานต่างชาติที่มารับใบอนุญาตทำงานทั้งสิ้น

2.3 จำนวนแรงงานต่างชาติที่มายื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงานแต่ไม่มารับใบอนุญาตทำงาน มีจำนวนทั้งสิ้น 20,290 คน คิดเป็นร้อยละ 6.46 ของแรงงานต่างชาติที่มายื่น คำขอรับใบอนุญาตทำงานไว้ โดยแรงงานต่างชาติเหล่านี้มายื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงานไว้แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ได้ออกใบอนุญาตให้เรียบร้อยแล้วปรากฏว่าแรงงานต่างชาติไม่มารับใบอนุญาตทำงาน

จังหวัดที่มีแรงงานต่างชาติมายื่นคำขอแต่ไม่มารับใบอนุญาตทำงานสูงสุดคือ จังหวัดระนอง จำนวน 8,898 คน คิดเป็นร้อยละ 35.62 ของจำนวนแรงงานต่างชาติที่มายื่นคำขอในจังหวัดระนอง รองลงมาคือ จังหวัดสมุทรปราการ คิดเป็นร้อยละ 14.73 ของจำนวนแรงงานต่างชาติที่มายื่นคำขอในจังหวัดสมุทรปราการ

กล่าวโดยสรุป ผลการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2539 ประมาณการว่าในพื้นที่จังหวัด 43 จังหวัด ที่ได้รับการผ่อนผันมีแรงงานต่างชาติผิดกฎหมาย จำนวน 723,571 คน แต่ปรากฏว่ามีนายจ้าง/เจ้าของสถานประกอบการพาแรงงานผิดกฎหมายมารายงานตัวเพียง 323,123 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 44.66 ของประมาณการแรงงานต่างชาติเท่านั้น เมื่อถึงขั้นตอนยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงานปรากฏว่ามีผู้มายื่น 313,942 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 97.16 ของผู้มารายงานตัวและประกันตัว อย่างไรก็ตามในขั้นตอนสุดท้าย (การขอรับใบอนุญาตทำงาน) ปรากฏว่ามีผู้มาขอรับใบอนุญาตทำงาน 293,652 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 93.54 ของผู้มายื่นคำขอใบอนุญาตทำงาน และคิดเป็นร้อยละ 40.58 ของประมาณการ

แรงงานต่างชาติผิดกฎหมาย นั้นหมายความว่ายังมีแรงงานต่างชาติผิดกฎหมายอยู่นอกระบบซึ่งไม่สามารถควบคุมได้มากกว่าครึ่งหนึ่ง

3. มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2540

รัฐบาลสมัยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรีได้มีนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยมีหลักการสำคัญในการปฏิบัติคือการดำเนินการสกัดกั้น ป้องกันและปราบปรามการเข้ามาใหม่ของแรงงานต่างด้าว มีการควบคุมป้องกันโรคในกลุ่มแรงงานต่างด้าวอย่างเข้มงวด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนี เข้าเมืองและแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย เพื่อให้มีองค์กรรับผิดชอบปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองและแรงงานต่างด้าวเป็นการเฉพาะ ซึ่งมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 เห็นชอบนโยบายการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวเพิ่มเติมตามข้อเสนอของสำนักงานสภาพัฒนาการศรัทธาแห่งชาติ โดยเน้นการดำเนินการเพื่อให้กฎหมายมีผลบังคับใช้อย่างจริงจังยิ่งขึ้น เน้นการตรวจจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการโดยเฉพาะนายจ้าง และดำเนินการกับขบวนการซึ่งมีเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องด้วย

3.2 เห็นชอบคำสั่งคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองและแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ โดยกระทรวงมหาดไทยได้เสนอนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อให้เป็นองค์กรรับผิดชอบปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองและแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายเป็นการเฉพาะ ทั้งยังมีหน้าที่เสนอแนะนโยบายมาตรการ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2540 ทำให้สามารถควบคุมการเคลื่อนย้ายของแรงงานต่างด้าวได้ระดับหนึ่งและทำให้ขบวนการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวลดบทบาทตนเองลง ก่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้นในการที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวต่อไป

4. มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2541

ผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ทำงานกรรมกรได้ในพื้นที่ 54 จังหวัด 47 กิจการ เป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี ผลการออกใบอนุญาตทำงานมีจำนวนทั้งสิ้น 90,911 คน (พม่า 79,057 คน ลาว 1,261 คน และกัมพูชา 10,593 คน)

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2541 เห็นชอบนโยบายการแก้ไขปัญหาแรงงาน ต่างด้าวผิดกฎหมายตามข้อเสนอของสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) รวม 8 ข้อสาระสำคัญของนโยบายเน้นการสกัดกั้นป้องกันการเข้ามาใหม่ของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายเร่งรัดการตรวจจับ การลักลอบจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายและไม่อนุญาตให้มีการจดทะเบียนแรงงานเหล่านี้อีก ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานให้ส่งกลับประเทศภูมิลำเนา หากยังไม่สามารถส่งกลับได้ให้อนุญาตให้ทำงาน ให้ส่งกลับเฉพาะจังหวัดชายแดนที่ติดกับพม่า ลาว และกัมพูชา และให้ประชาสัมพันธ์โดยต่อเนื่องและจริงจังให้เห็นภัยอันตรายของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2541 ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (ศธฯ จารุเสถียร, 2546, น. 17-18)

4.1 โดยที่ 1 ใน 8 ข้อของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2541 ระบุว่าหากยังไม่สามารถส่งแรงงานกลับได้ให้อนุญาตทำงานได้ชั่วคราวระหว่างรอการส่งกลับ ดังนั้นจึงได้มีการผ่อนผันการจ้างแรงงานต่างด้าวต่อไปอีก 1 ปี ในพื้นที่ 54 จังหวัด และ 47 กิจการ ผลการผ่อนผันการจ้างแรงงานตามมติคณะรัฐมนตรี ในปี 2541 มีนายจ้างจำนวน 14,381 ราย แจ้งความจ้างขอจ้างแรงงาน 230,617 คน ทางการพิจารณาให้นายจ้างจำนวน 13,855 ราย จ้างแรงงานต่างด้าวได้ 158,253 คน อย่างไรก็ตามคมีนายจ้าง 11,825 ราย นำแรงงานต่างด้าวมาขอรับใบอนุญาต 90,911 คน ส่วนใหญ่เป็นสัญชาติพม่า โดยทำงานในกิจการประมงทะเลมากที่สุดกลุ่มนี้สิ้นสุด การผ่อนผันเมื่อ 4 สิงหาคม 2542

4.2 การศึกษาแนวทางแก้ไขสำหรับกิจการบางประเภทที่มีปัญหาขาดแคลนแรงงาน และไม่สามารถหาแรงงานไทยทำได้ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้จัดตั้งคณะทำงานพิจารณากิจการที่ขาดแคลนแรงงานไทย เมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2542 เพื่อพิจารณาเรื่องกิจการที่ขาดแคลนแรงงานและคนงานไทยไม่ทำอย่างแท้จริงภายใต้เงื่อนไขของการจ่ายค่าจ้างสวัสดิการและสภาพการทำงานที่เหมาะสม โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเป็นประธาน มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะทำงานและมีอธิบดีกรมการจัดหางานเป็นเลขานุการ คณะทำงานฯ ได้ประชุม ครั้งที่ 1/2542 เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2542 โดยนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเป็นประธาน ที่ประชุมมีความเห็นว่าการจัดการกับปัญหานี้จำเป็นต้องศึกษาหรือตอบคำถามให้ได้ว่าจะทำอย่างไร คนไทยก็ไม่ทำหรือไม่พร้อมจะทำ ทั้งนี้ที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันว่าสมควรให้มีสถาบันทางวิชาการหรือเป็นกลางได้ทำการศึกษาในเรื่องนี้

4.3 ในการประชุม ครั้งที่ 1/2542 เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2542 ที่ประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติไม่ได้ขัดข้องที่จะมีการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย เพียงแต่ที่ประชุมขอให้มีการสำรวจให้ชัดเจนว่ากิจการใดที่คนไทยไม่ทำ มีความขาดแคลนและจำเป็น และดำเนินการให้ถูกต้อง รวมทั้งสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นห่วงในเรื่องผลกระทบต่อสังคมทั้งในระยะเฉาะหน้าและระยะยาว ซึ่งจะเป็นปัญหาใหญ่ต่อไป จึงควรดำเนินการอย่างรอบคอบ รัดกุม ไม่ใช่ผ่อนผันกัน เป็นคราว ๆ ไปอย่างคลุมเครือและไม่ชัดเจนอย่างที่เป็นอย่างอยู่

4.4 สภาความมั่นคงประชุมหารือครั้งที่ 2/2542 รับทราบการแก้ไขปัญหาและมีความเห็นเพิ่มเติมว่า การดำเนินการเรื่องนี้ควรเป็นไปตามหลักความเป็นจริงและเหตุผลที่ถูกต้อง โดยให้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมไปพิจารณาให้ชัดเจนว่ายังคงมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานต่างด้าวเหล่านี้ในงานกิจการประเภทใดบ้างหลังสิ้นสุดการผ่อนผัน 4 สิงหาคม 2542 อย่างไรก็ตาม การดำเนินการควรมีความชัดเจนแน่นอนและไม่เป็นไปตามกระแสเรียกร้องรวมทั้งขอให้เร่งดำเนินการเพื่อไม่ให้เป็นปัญหาตกค้างในระยะยาวต่อไป พร้อมทั้งเชิญหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงอันประกอบด้วย กระทรวงต่างประเทศ กลาโหม มหาดไทยและสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ร่วมประชุมเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2542 กำหนดกรอบการแก้ไขปัญหาระหว่างต่างด้าวผิดกฎหมาย และมีข้อคิดเห็นตรงกันว่าปัญหาแรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาความมั่นคงของชาติ การมีแรงงานเหล่านี้แม้ว่าผลดีจะมีอยู่บ้างในเรื่องของการทดแทนการขาดแคลนแรงงานบางประเภทบางพื้นที่ อย่างไรก็ตามผลกระทบที่สังคมได้รับก็มีมาก ทั้งเรื่องความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สินและปัญหาชนกลุ่มน้อย การแก้ไขปัญหานี้ในระยะเฉาะหน้าก็คงจะต้องพิจารณาให้มีการจ้างในขอบเขตของจำนวน ประเภทงานและพื้นที่ที่เหมาะสมและหาทางควบคุมดูแลให้รัดกุมที่สุดในระยะยาว การตอบสนองของความขาดแคลนแรงงานก็ควรดำเนินการให้ถูกต้องเป็นระบบ โดยกำหนดจุดยืนของหน่วยงานความมั่นคง ต่อปัญหาร่วมกันคือ

4.4.1 สกัดกั้น ป้องกันการเข้ามาใหม่ ปรามปราม จับกุม และเอาผิดตามกฎหมายต่อผู้ที่ฝ่าฝืน ทั้งนายจ้างและลูกจ้างตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเฉพาะที่มีการดำเนินการอย่างเป็นขบวนการ

4.4.2 หากจำเป็นต้องผ่อนผัน ควรจำกัดการผ่อนผันให้จ้างงานอย่างจำกัด ทั้งประเภทกิจการและพื้นที่อนุญาตให้น้อยที่สุด ไม่สมควรผ่อนผันการจัดกระจายไปทั่วโดยเฉพาะในพื้นที่สำคัญของประเทศ

4.4.3 เร่งรัด และหาช่องทางดำเนินการเจรจาอย่างจริงจังเพื่อให้มีการส่งผู้เข้าเมืองผิดกฎหมายกลับประเทศต้นทางโดยเร็วที่สุด

4.4.4 จัดระบบการแก้ไขปัญหาที่เป็นกรนำเข้า และจ้างแรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องตามกฎหมายขึ้นมารองรับโดยเร็ว

4.4.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทุกหน่วยงานต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง ในการแก้ไขปัญหา นี้ จะปล่อยให้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมรับผิดชอบแต่โดยลำพังไม่ได้

5. มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2542

ผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาวและกัมพูชา ทำงานกรรมกรได้ในพื้นที่ 37 จังหวัด 18 กิจการเป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี ผลการออกไปอนุญาตทำงานมีจำนวนทั้งสิ้น 99,974 คน (พม่า 89,318 คน ลาว 1,164 คน และกัมพูชา 9,429 คน) แยกออกเป็น (ครุฑ จารุเศรณี, 2546, น.19-20)

5.1 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2542 เห็นชอบมาตรการแก้ไขปัญหา แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายตามที่คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวของกระทรวง แรงงานและสวัสดิการสังคม มีสาระสำคัญคือผลักดัน จักรกุ่ม และสกัดกั้นแรงงานต่างด้าว ผิดกฎหมายอย่างจริงจัง เปิดโอกาสและจัดคนไทยเข้าทำงาน กิจการใดที่ยังไม่สามารถจัดคนไทย ทำได้และจำเป็นต้องจ้างแรงงานต่างด้าวก็ให้จ้างได้ในระยะหนึ่ง โดยอยู่ในระบบที่สามารถ ควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดให้จ้างได้ 18 กิจการ 37 จังหวัด ไม่เกิน 86,895 คน เป็นเวลา 1 ปี รวมทั้งจัดทำแผนลดการใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และประชาสัมพันธ์ถึง ผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง โดยที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ได้ตั้งข้อสังเกตให้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมรับไปพิจารณาดำเนินการ คือ

5.1.1 ควรพิจารณากำหนดกิจการบางประเภท บางอาชีพให้แรงงาน ต่างด้าว สามารถทำงานได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย

5.1.2 พื้นที่ผ่อนผันควรพิจารณาให้สอดคล้องสภาพข้อเท็จจริงในการประกอบ อาชีพหลักของจังหวัดนั้น ๆ

5.2 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2542 คณะอนุกรรมการแก้ไขแรงงานต่างด้าวซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (นายกร ทักษะรังสี) เป็นประธาน ได้มอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินการให้เป็นไปตามข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีดังกล่าว และคณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบและเห็นชอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือเป็นแนวทางปฏิบัติดังนี้

5.2.1 ให้จ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในพื้นที่ 37 จังหวัด 18 กิจการเดิม จำนวน 106,684 คน ตามจำนวนที่มารายงานตัวและประกันตัว ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2542

5.2.2 ให้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมออกประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เพิ่มจำนวนและกิจการให้สอดคล้องและให้แต่ละจังหวัดดำเนินการตรวจสุขภาพ และออกใบอนุญาตทำงานให้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่ประกันตัวแล้วให้เสร็จภายในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2542

5.2.3 ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่ไม่ได้รับการประกันตัวและส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร โดยเอาผิดกับลูกจ้าง ผู้ว่าจ้าง ผู้นำหรือพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต ตลอดจนผู้ให้เข้าพักอาศัยซ่อนเร้นหรือช่วยด้วยประการใด ๆ แก่แรงงานต่างด้าวเหล่านั้นอย่างเด็ดขาดและต่อเนื่อง

6. มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2543

ผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาวและกัมพูชา ทำงานกรรมกรได้ในพื้นที่ 37 จังหวัด 18 กิจการ จำนวน 106,684 คน เป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี ผลการออกใบอนุญาตทำงานมีจำนวนทั้งสิ้น 99,656 คน (พม่า 90,724 คน ลาว 1,011 คน และกัมพูชา 7,921 คน) ในปี 2543 คณะรัฐมนตรีได้มีมติที่ประชุมเกี่ยวกับปัญหาแรงงานต่างด้าว 2 ครั้ง (ครุ จารุเศรณี, 2546, น. 21) ได้แก่

6.1 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2543 อนุมัติมาตรการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวที่รองนายกรัฐมนตรี (นายกร ทักษะรังสี) ประธานคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวเสนอ มีสาระสำคัญ ดังนี้

6.1.1 ให้แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาวและกัมพูชา ทำงานได้ 1 ปี จนถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2544 ในพื้นที่กิจการและจำนวนเดิมตามมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2542 โดยใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 อนุญาตให้ทำงานได้เฉพาะอาชีพกรรมกรในท้องที่ 37 จังหวัด 18 กิจการ

จำนวนรวม 106,684 คน โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ ให้ทำงานเฉพาะกรรมกรและแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานนั้นต้องไม่มีสมาชิกในครอบครัวติดตามมาด้วย หากเป็นหญิงถ้ามีครรภ์จะต้องส่งกลับและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเรื่องการประกันตัว การตรวจสุขภาพและการออกใบอนุญาตทำงานให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2543

6.1.2 ในการแก้ไขปัญหาคนต่างด้าวระยะยาวให้น่าเสนอนายกรัฐมนตรี จัดตั้งองค์กรขึ้นมาดูแลปัญหาคนต่างด้าวทั้งระบบอย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพ โดยใช้อำนาจตามมาตรา 11(8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีสำนักงานถาวรเพื่อเป็นหน่วยงานกลางที่จะประสานภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาคนต่างด้าวได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ รายละเอียดต่าง ๆ ในเรื่องนี้ได้มอบหมายให้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จัดสัมมนาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งภาครัฐเอกชน อย่างกว้างขวางโดยเร่งด่วนเพื่อรับฟังปัญหาข้อเสนอแนะ เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงนำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีต่อไป

6.1.3 เมื่อพ้นระยะเวลาดำเนินการประกันตัวและขอใบอนุญาตทำงาน ในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2543 แล้ว มอบให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจับกุมดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่ไม่ได้รับการประกันตัวและรับใบอนุญาตทำงานส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

6.2 มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2543 เรื่องการบริหารจัดการแรงงานต่างชาติผิดกฎหมาย คณะรัฐมนตรีเห็นชอบข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแรงงานต่างชาติผิดกฎหมายตามข้อเสนอของสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาชาติแรงงานแห่งชาติ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมและมอบให้สภาความมั่นคงแห่งชาติรับไปประสานการดำเนินการโดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ (คธฯ จารุเศรณี, 2546, น. 21-23)

6.2.1 ระยะสั้น

6.2.1.1 กำหนดระยะเวลาการผ่อนผันให้ชัดเจน และเมื่อพ้นกำหนดแล้ว จะไม่มีการผ่อนผันต่อไปอีก

6.2.1.2 การผ่อนผันการจ้างแรงงานต่างชาติผิดกฎหมายนั้น ให้เฉพาะตัวผู้ใช้แรงงานไม่อนุญาตให้เข้ามาทั้งครอบครัว

6.2.1.3 ขึ้นทะเบียนนายจ้างที่ได้รับการผ่อนผันให้จ้างแรงงานต่างชาติผิดกฎหมายและให้มีบทลงโทษแก่นายจ้างที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยเพิ่มบทลงโทษให้มากขึ้นตามจำนวนครั้งที่มีการกระทำความผิด ตลอดจนการใช้มาตรการด้านสังคม

6.2.1.4 สำหรับหน่วยงานของรัฐจะต้องสร้างระบบฐานข้อมูลนายจ้าง และลูกจ้างต่างชาติพร้อมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นในการจ้างแรงงานต่างชาติให้ครบถ้วน ถูกต้องและทันสมัยตลอดจนจัดมาตรการป้องกันผลกระทบด้านสาธารณสุขและเข้มงวดในการตรวจจับแรงงานต่างชาติเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ผู้จัดหาและนายหน้า โดยมีมาตรการส่งกลับ แรงงานดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2.1.5 นอกจากนั้นควรตั้งหน่วยเฉพาะกิจซึ่งเป็นกำลังร่วมผสมของ หน่วยงาน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์และเร่ง สร้างแรงงานไทยเพื่อทดแทนแรงงานต่างชาติอย่างจริงจัง

6.2.2 ระยะเวลา

จัดตั้งหน่วยงานที่เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบปัญหาแรงงานต่างชาติให้เป็น ระบบและมีความต่อเนื่องในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแห่งชาติ มีผู้บริหารระดับสูงของประเทศเป็นประธาน เช่น นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่ดูแล สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ และหรือกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และมี สำนักงานเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการคณะกรรมการฯ ให้มีความต่อเนื่องเป็น อิสระไม่ผูกพัน กับงานประจำอย่างอื่น โดยทำหน้าที่ที่สำคัญคือประสานกับคณะกรรมการ ต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นต่อไป โดยอาจจัดตั้ง ในรูปของเลขานุการร่วมประกอบด้วย กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน) สำนักงานตรวจคนเข้า เมืองและสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ เป็นต้น อาจจะเลือกหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็น หลักไปก่อนเพื่อทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ

7. มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2544

การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาหลักที่สำคัญของทุกรัฐบาลที่มุ่งมั่นเพื่อจะ แก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร มีเจตนารมณ์อันแน่วแน่ ที่จะหยุดยั้งปัญหาการลักลอบเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวจึงได้กำหนดนโยบายด้านการ จัดระบบการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองให้เข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายและยอมรับ ความจริงที่ต้องมีแรงงานต่างด้าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งเพื่อเสริมช่องว่างของระบบการจ้างแรงงาน ในประเทศไทย โดยยึดถือประโยชน์ในภาพรวมทั้งระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติ รวมไปถึงการเคารพในกฎ กติการะหว่างประเทศและศักดิ์ศรีความเท่าเทียมกันของมนุษย์จึงได้

กำหนดทิศทาง เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการบริหารแรงงานต่างด้าวเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและเห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2544 มีมติเห็นชอบตามที่สภาความมั่นคงแห่งชาติพิจารณาเห็นชอบแล้ว มีมติพร้อมตั้งข้อสังเกตประกาศดำเนินการตามหนังสือ ด่วนที่สุด ลับมาก เลขที่ นร 0506/1468 ลง 28 สิงหาคม 2544 ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เรื่อง มติสภาความมั่นคงแห่งชาติ ดังนี้

7.1 การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในระยะยาว สมควรมองภาพในเชิงยุทธศาสตร์ทั้งระบบของปัญหา มีการวางระบบการจัดการและแก้ไขปัญหาที่ครอบคลุมในทุกเรื่องอย่างเป็นเอกภาพ ทั้งการจดทะเบียน การอนุญาตให้ทำงาน การป้องกัน สกัดกั้น และปราบปรามจับกุม การเจรจากับต่างประเทศ การควบคุมด้านสาธารณสุข การประชาสัมพันธ์ และอื่น ๆ และมีการเชื่อมต่อทั้งมาตรการระยะสั้นและระยะยาวอย่างสอดคล้องและเหมาะสม เพื่อนำเข้าสู่ระบบการนำเข้าและจ้างงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และควบคุมได้ต่อไปในอนาคต

7.2 ในการบริหารจัดการต่อปัญหาในระยะยาว ควรดำเนินการภายใต้องค์การ ที่เป็นศูนย์ประสานงาน ซึ่งรวมเอางานทุกด้านมาไว้ที่เดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ

7.3 ให้ความสำคัญกับการสกัดกั้นและป้องกันการเข้ามาใหม่อย่างจริงจังของแรงงานตามแนวชายแดน รวมทั้งหลังจากการดำเนินการจดทะเบียนแล้ว ให้มีการจับกุมปราบปรามอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในส่วนที่ไม่มาจดทะเบียนกับทางราชการ การปฏิบัติผิดเงื่อนไข ที่ทางราชการอนุญาต โดยให้ดำเนินการกับทั้งนายจ้าง ลูกจ้าง และผู้ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งมอบให้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม นำเสนอแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ที่สภาความมั่นคงแห่งชาติเห็นชอบไว้ต่อคณะรัฐมนตรีโดยด่วนต่อไป ทั้งนี้ ให้ความสำคัญและความเห็นของสภาความมั่นคงแห่งชาติข้างต้นไปประกอบการพิจารณาด้วย รวมทั้งประสานงานกับกระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อชักจูงการปฏิบัติงานให้เป็นไปในแนวเดียวกัน และให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติรับไปพิจารณาระบบทะเบียนประวัติอาชญากรรมเพื่อให้สามารถรองรับทะเบียนประวัติผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศ กับให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติรับไปประสานกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องแผนสกัดกั้น ป้องกัน การเข้ามาใหม่ ตลอดจนแผนปราบปรามจับกุมหลังสิ้นสุดการผ่อนผันการจดทะเบียนและรายงานตัว ให้มีผลในทางปฏิบัติ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีหนังสือ ด่วน

ที่สุด ที่ นร 0205/9232 ลงวันที่ 4 กันยายน 2544 ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ให้ทราบมติคณะรัฐมนตรี ที่ได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2544 แล้วลงมติว่า

7.3.1 เห็นชอบแนวทางการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองและแผนปฏิบัติการที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเสนอ ซึ่งสภาความมั่นคงแห่งชาติได้มีมติเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2544 และวันที่ 24 สิงหาคม 2544 เห็นชอบด้วยแล้ว โดย

7.3.1.1 ข้อเสนอที่กระทรวงแรงงานฯ รับผิดชอบต่อแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่ทำงานอยู่กับนายจ้างในประเทศไทยมารายงานตัว ขึ้นทะเบียนและขออนุญาตทำงานกับทางราชการ ทั้งนี้ ให้การดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 29 กันยายน 2544 นั้นค่อนข้าง มีระยะเวลาจำกัดในการดำเนินการและเนื่องจากในแผนปฏิบัติการที่ 1 ว่าด้วยระยะเวลาการทำงาน ได้กำหนดขั้นตอนการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวโดยมีระยะเวลาเตรียมการเพื่อเริ่มดำเนินการ 30 วัน (1-30) โดยเริ่มดำเนินการนับตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติแผนฯ และกำหนดเวลาการขึ้นทะเบียนไว้ 30 วัน (31-60) ดังนั้น จึงให้กระทรวงแรงงานฯ ดำเนินการขึ้นทะเบียนให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาตามแผนปฏิบัติการที่ 1 ต่อไป

7.3.1.2 งบประมาณดำเนินการตามแนวทางการแก้ไขปัญหา ให้กระทรวงแรงงานฯ ตกลงรายละเอียดกับสำนักงบประมาณ

7.3.1.3 ให้กระทรวงแรงงานฯ รับความเห็นและข้อสังเกตของที่ประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติไปประกอบการพิจารณาโดยด่วน รวมทั้งประสานงานกับกระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อซักซ้อมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักการและแนวทางเดียวกัน

7.3.1.4 ให้กระทรวงแรงงานฯ เร่งรัดจัดทำแผนปฏิบัติการที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาหรือให้ความเห็นชอบ เช่น การจัดทำร่างกฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ

7.3.1.5 เมื่อมีการดำเนินการไปแล้วระยะหนึ่ง ให้กระทรวงแรงงานฯ ปรับแผนการปฏิบัติในเรื่องนี้เพื่อให้เป็นไปตามความเห็นและข้อสังเกตของสภาความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อให้เป็นแผนที่ครอบคลุมการแก้ไขปัญหาทั้งระยะสั้นและระยะยาว และเกิดเอกภาพในการแก้ไขปัญหา

7.3.1.6 ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติรับพิจารณาระบบทะเบียนประวัติอาชญากรรมเพื่อให้สามารถรองรับทะเบียนประวัติของผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศ

7.3.1.7 ให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติรับไปประสานกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องแผนสกัดกั้น ป้องกันการเข้ามาใหม่ ตลอดจนแผนปราบปรามจับกุมหลังสิ้นสุดการผ่อนผัน การจดทะเบียนแรงงานและรายงานตัวให้มีผลในทางปฏิบัติ ทั้งนี้ให้ดำเนินการอย่างจริงจังและด้วยความระมัดระวัง

7.3.1.8 สำหรับนโยบายแรงงานต่างด้าวและแนวทางแก้ไขปัญหาระยะยาวที่คณะทำงานศึกษาและพิจารณาวางหลักเกณฑ์การใช้แรงงานต่างด้าวในระยะยาวได้จัดทำขึ้นตามที่คณะกรรมการกถนองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 3 (คกก.3) ได้มอบหมายนั้น ให้ดำเนินการตามมติ คกก.3 โดยให้นำนโยบายและแนวทางดังกล่าวเสนอ คกก.3 พิจารณาก่อน

8. มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2545

8.1 มติ ครม. เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2545 เห็นชอบและอนุมัติให้แรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย 3 สัญชาติ (พม่า ลาวและกัมพูชา) ที่เคยได้รับการผ่อนผันตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2544 จำนวน 568,249 คน ทำงานได้ต่อไปอีก 1 ปี และแก้ไขกิจการโดยปรับเป็น 6 กลุ่มประเภทกิจการพร้อมกับยกเลิกกิจการประเภทที่ 10 พ.1 และ พ.2 คงเหลือดังนี้

8.1.1 อาชีพกรรมกรทั่วไป

8.1.2 อาชีพกรรมกรในกิจการประมง ประมงทะเล แพปลา แพกุ้ง และกิจการเกี่ยวเนื่องประมงทะเล

8.1.3 อาชีพรับจ้างที่ใช้แรงงานเป็นหลักในโรงงาน สถานประกอบการ หรือต้องใช้ทักษะที่ไม่ซับซ้อน แต่เป็นการทำซ้ำ ๆ ตลอดเวลาทำงานในโรงงานหรือสถานประกอบการ

8.1.4 อาชีพผู้ใช้ในบ้าน ทั้งนี้รวมถึงอาชีพซักผ้าตามบ้านเรือน แต่ไม่รวมถึง ผู้บริหารงาน ผู้ควบคุมงานดังกล่าว

8.1.5 อาชีพคนงานในฟาร์มเพาะหรือเลี้ยงสัตว์ปีก สัตว์น้ำ ยกเว้น งานควบคุมดูแลฟาร์ม หรืองานที่ใช้ความชำนาญเฉพาะสาขา

8.1.6 อาชีพคนงานในแปลงเพาะหรือปลูกพืช

เริ่มดำเนินการจดทะเบียนตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน-15 ตุลาคม 2545 และได้ขยายเวลารับจดทะเบียนไปอีกจนถึงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2545

8.2 มติ ครม. เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2545 อนุญาตและผ่อนผันให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเฉพาะสัญชาติ พม่า ลาวและกัมพูชา ที่ทำงานเป็นกรรมกรในเรือประมงอยู่แล้วในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับได้ 1 ปี ทั้งนี้ต้องเป็นผู้ที่มารายงานตัวจดทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตทำงานตามประกาศกำหนดของกรมการจัดหางาน

8.3 มติ ครม. เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2545 ผ่อนผันการจ้างแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในจังหวัดตาก โดยอนุญาตให้นายจ้าง/ผู้ประกอบการในท้องที่จังหวัดตาก สามารถนำลูกจ้างแรงงานต่างด้าวที่ทำงานอยู่แล้วในประเภทกิจการต่าง ๆ ตามประกาศกระทรวงแรงงาน มารายงานตัวและขอใบอนุญาตทำงานได้ และให้ครอบคลุมถึงแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ยังไม่ได้รับการผ่อนผันตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2545 รวมทั้งสิ้น 50,253 คน

9. มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2546

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2546 ให้คนต่างด้าวสัญชาติ พม่า ลาวและกัมพูชา เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษต่อจากมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2545 จำนวน 409,339 คน ไปจนถึงวันที่ 25 กันยายน 2547 แต่ไม่ผ่อนผันให้คนต่างด้าวที่ทำงานในอาชีพกรรมกรในโรงงานตามที่กระทรวงแรงงานกำหนด จำนวน 12,161 คน และได้ออกประกาศอนุญาตให้คนต่างด้าวไปรายงานตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่อธิบดีกรมการจัดหางานมอบหมาย เพื่อจดทะเบียนประวัติและขอรับใบอนุญาตทำงานตามเงื่อนไขและระยะเวลาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด โดยอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษในกรณีดังต่อไปนี้

1. เป็นโรคต้องห้ามตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด
2. ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลเว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
3. ไม่ไปรายงานตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
4. มีคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ให้เพิกถอน
5. ผู้ที่ได้รับอนุญาตทำงานในกิจการประมงให้เคลื่อนย้ายออกนอกท้องที่จังหวัดที่ได้รับอนุญาตโดยเรือเพื่อไปทำงานในท้องที่ทุกแห่งที่มีท่าเรือทำการประมงทะเลได้ แต่ทั้งนี้มิให้ออกนอกเขตบริเวณท่าเรือที่ขนถ่ายสินค้าสัตว์น้ำ

6. ผู้ที่ได้รับอนุญาตขนถ่ายสินค้าทางน้ำ ให้เคลื่อนย้ายออกนอกท้องที่จังหวัดที่ได้รับอนุญาตให้อยู่โดยทางเรือ เพื่อไปทำงานในเส้นทางที่เป็นปกติทางการค้าของกิจการนั้นได้ ทั้งนี้มิให้ออกนอกเขตบริเวณที่เป็นท่าเรือที่มีการขนถ่ายสินค้า

7. มีพฤติการณ์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือมีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าเป็นภัยต่อสังคม หรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุขหรือความปลอดภัยของประชาชนหรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ซึ่งหน่วยงานด้านความมั่นคงรายงานและได้รับความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงมหาดไทย

8. ออกนอกท้องที่จังหวัดที่ได้รับอนุญาต โดยไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2546 โดยประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การตรวจสุขภาพ และประกันสุขภาพคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ได้ให้คนต่างด้าวไปรายงานตัวเพื่อรับการตรวจสุขภาพ โดยเสียค่าใช้จ่ายคือ ค่าประกันสุขภาพ 1,200 บาท และค่าตรวจสุขภาพ 300 บาท ซึ่งมีอายุคุ้มครอง 1 ปี นอกจากนี้ยังกำหนดให้ผู้ที่ผ่านการตรวจสุขภาพเนื่องจากสุขภาพไม่สมบูรณ์แข็งแรงหรือมีโรคต้องห้ามมิให้ทำงานหรือมิให้ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นการชั่วคราวคือ

- วัณโรคระยะติดต่อ
- โรคเรื้อนในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่น่ารังเกียจแก่สังคม
- โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่น่ารังเกียจแก่สังคม
- โรคซิฟิลิสในระยะที่ 3
- การติดยาเสพติด
- พิษสุราเรื้อรัง
- โรคจิต จิตฟั่นเฟือนหรือปัญญาอ่อน

ผลการดำเนินการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวตามมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2546 สรุปได้ว่ารัฐบาลมีนโยบายให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและทำงานต่อไปได้อีกไม่เกิน 1 ปี นอกจากนี้ยังให้บริการตรวจสุขภาพแก่คนต่างด้าวและยังได้กำหนดโรคต้องห้ามในการทำงานของแรงงานต่างด้าวไว้อีกด้วย

10. มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2547

คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติ พม่า ลาวและกัมพูชา ซึ่งเป็นผู้อยู่ระหว่างรอการส่งกลับตามมติคณะรัฐมนตรี โดยในปี 2547 ได้มีการดำเนินการตามยุทธศาสตร์และขั้นตอน ดังนี้

กรม. มีมติเมื่อวันที่ 2 มีนาคม และ 27 เมษายน 2547 เห็นชอบยุทธศาสตร์ 7 ยุทธศาสตร์ คือ

1. ยุทธศาสตร์การจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าว
2. ยุทธศาสตร์การกำหนดมาตรฐานการจ้างแรงงานต่างด้าว
3. ยุทธศาสตร์การสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงาน
4. ยุทธศาสตร์การปราบปรามจับกุมดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง
5. ยุทธศาสตร์การผลักดันและส่งกลับแรงงานต่างด้าว
6. ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์การจ้างระบบแรงงานต่างด้าว
7. ยุทธศาสตร์การติดตามและประเมินผล

การดำเนินการจัดระบบแรงงานต่างด้าวเข้าเมือง 3 สัญชาติภายใต้ 7 ยุทธศาสตร์ดังกล่าว ได้แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การผ่อนผันให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (3 สัญชาติ) อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและทำงานได้ 1 ปี (ถึง 30 มิ.ย.48) ซึ่งได้กำหนดแผนและขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยบูรณาการ 5 หน่วยงานหลัก ดังนี้

- การจดทะเบียนนายจ้างเพื่อทราบความต้องการแรงงาน โดยกระทรวงแรงงาน
- การจดทะเบียนคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเพื่อทราบจำนวนที่แท้จริงโดยกระทรวงมหาดไทย

- การตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพ โดยกระทรวงสาธารณสุข
- การอนุญาตให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทำงาน โดยกระทรวงแรงงาน
- การสกัดกั้นการเข้ามาใหม่ โดยกระทรวงกลาโหม และการจับกุมส่งกลับคน

ต่างด้าวลักลอบทำงานโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

ระยะที่ 2 การปรับเปลี่ยนสถานะให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเป็นผู้ถูกกฎหมาย

- เจรจากับประเทศคู่ภาคี (พม่า ลาว กัมพูชา)
- การปรับเปลี่ยนสถานะให้เป็นผู้เข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย
- การอนุญาตให้คนต่างด้าวทำงาน
- การเก็บค่าธรรมเนียมการใช้แรงงานต่างด้าว (Levy)
- การอนุญาตให้เข้ามาทำงานแบบมาเข้า-กลับเย็น หรือตามฤดูกาล

การดำเนินการในระยะที่ 2 เป็นการปรับเปลี่ยนสถานะให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เป็นผู้เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย ดำเนินการดังนี้

1. เจรจาประเทศคู่ภาคี (พม่า ลาว และกัมพูชา) เพื่อให้การดำเนินการจ้างแรงงาน ต่างด้าวมีผลปฏิบัติตาม MOU

2. การปรับเปลี่ยนสถานะให้เป็นผู้เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้ประเทศ พม่า ลาวและกัมพูชา เข้ามาดำเนินการพิสูจน์และรับรองสถานะคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ ระหว่าง รอคการส่งกลับ

3. การอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับปรับเปลี่ยนสถานะให้เป็นผู้เข้าเมืองโดยถูกต้อง ตามกฎหมาย เพื่อให้คนต่างด้าวที่ได้รับการปรับเปลี่ยนสถานะแล้วได้รับวิชาเพื่อขออนุญาต ทำงาน

4. การเก็บค่าธรรมเนียมการใช้แรงงานต่างด้าว (Levy) เพื่อให้นายจ้างช่วยเป็นผู้ได้รับ ประโยชน์จากการใช้แรงงานต่างด้าวมีส่วนรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดจากแรงงานต่างด้าวเข้ามาใช้ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน (Infrastructure)

5. การอนุญาตให้เข้ามาทำงานแบบมาเข้า-กลับเย็น หรือตามฤดูกาล เพื่อให้ สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของนายจ้างหรือสถานประกอบการและเพื่อบรรเทาปัญหา การขาดแคลนแรงงาน

ผลการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี 2547

- จดทะเบียนนายจ้าง	248,746 ราย	1,598,752 คน
- พิจารณาจำนวนการจ้าง (โควตา)	245,113 ราย	1,512,587 คน
- ถ่ายรูปและพิมพ์ลายนิ้วมือ		1,161,013 คน
- ตรวจโรคและประกันสุขภาพ		884,634 คน
- ออกใบอนุญาตทำงาน		849,552 คน

พม่า 633,692 คน (74.59%)

ลาว 105,259 คน (12.39%)

กัมพูชา 110,601 คน (13.02%)

พิมพ์/จ่ายใบอนุญาตทำงาน 814,063 / 810,730 บัตร

ผลการดำเนินการในส่วนของคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาวและ กัมพูชา ตามมติคณะรัฐมนตรีปี 2547 มีดังนี้

1. การจดทะเบียนนายจ้างเพื่อทราบความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว (Demand) ซึ่งมีนายจ้างมาจดทะเบียนระหว่างวันที่ 1-31 กรกฎาคม 2547 จำนวน 248,746 ราย ต้องการจ้าง 1,598,752 คน

2. การพิจารณาจำนวนการจ้าง (โควตา) อนุกรรมการพิจารณาอนุญาตการทำงานของ คนต่างด้าวระดับจังหวัดได้พิจารณาโควตาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด และออกโควตาให้นายจ้าง 245,113 ราย ให้จ้างแรงงานต่างด้าวจนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2548 จำนวน 1,512,587 คน แยกเป็นพม่า ร้อยละ 71.84 ลาว ร้อยละ 13.13 และกัมพูชา ร้อยละ 15.03

3. การจัดทำทะเบียนประวัติกรมการปกครองได้นำมาถ่ายรูปและพิมพ์ลายนิ้วมือ มีคนต่างด้าวมาถ่ายรูปและพิมพ์ลายนิ้วมือ 1,161,013 คน ไม่มาถ่ายรูป 123,907 หรือ ร้อยละ 9.64 ของคนต่างด้าวที่มาจดทะเบียน ทั้งนี้ เนื่องจากคนต่างด้าวบางรายเป็นคนต่างด้าวที่อยู่ฝั่งประเทศเพื่อนบ้านและข้ามแดนมาจดทะเบียนในระยะเวลาที่กำหนด

4. การตรวจโรคและสุขภาพของคนต่างด้าวที่จัดทำทะเบียนประวัติแล้ว ก่อนที่จะขออนุญาตทำงานต้องตรวจโรคและประกันสุขภาพโดยจ่ายค่าธรรมเนียมคนละ 1,900 บาท มีคนต่างด้าวมาตรวจโรคและประกันสุขภาพ จำนวน 881,141 คน

5. การขอรับใบอนุญาตทำงาน คนต่างด้าวขอรับใบอนุญาตทำงาน ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2548 จำนวน 849,552 คน เป็นพม่า 633,692 คน ร้อยละ 74.59 ลาว 105,259 คน ร้อยละ 12.39 และกัมพูชา 110,601 คน ร้อยละ 13.02 โดยชำระค่าธรรมเนียมรวม ปีละ 1,900 บาท

6. การพิมพ์และจ่ายใบอนุญาตทำงาน ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2548 พิมพ์ใบอนุญาตทำงาน 814,063 บัตร และจ่ายใบอนุญาตทำงานให้คนต่างด้าวแล้ว 810,730 คน

สกัดกั้นการเข้ามาใหม่ (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2548)

จับกุมดำเนินคดี 51,717 คน

ผลักดันออก 14,174 คน

จับกุมดำเนินคดี (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2548)

แรงงานต่างด้าวที่ไม่จดทะเบียน 374,089 คน

นายจ้าง ผู้ให้ที่พักพิง ผู้นำพา 6,354 คน

ในกรณีของการดำเนินการสกัดกั้น จับกุมดำเนินคดีมีดังนี้

สกัดกั้นการเข้ามาใหม่โดยการดำเนินงานของกระทรวงกลาโหมมีการจับกุมดำเนินคดี 51,717 คน และผลักดันออก 14,174 คน

การจับกุมนายจ้าง คนต่างด้าว และผู้นำพา โดยการดำเนินการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกระทรวงแรงงาน มีการจับกุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ไม่จดทะเบียน 374,089 คน จับกุมนายจ้าง ผู้ให้ที่พักพิง ผู้นำพา 6,354 คน

ผลการพิสูจน์สัญชาติ

การพิสูจน์สัญชาติลาวรวม	14,000 คน
รับรอง	13,987 คน
ไม่รับรอง	13 คน

11. มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ดำเนินการจัดระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง 2548 ตามมติคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง และให้ดำเนินการตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ โดยให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติ พม่า ลาวและกัมพูชา ที่จดทะเบียนไว้กับกรมการปกครองดำเนินการตรวจสุขภาพและขอรับใบอนุญาตทำงานให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2548 แล้วให้มีสถานะเป็นผู้อยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราวระหว่างรอการส่งกลับต่อไปอีก 1 ปี สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2549

กระทรวงแรงงาน ในฐานะหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติ พม่า ลาวและกัมพูชา มาตรวจสุขภาพและขอรับใบอนุญาตทำงานให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2548 แล้ว แต่จากการดำเนินการพบว่าเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดังกล่าว คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมาขอใบอนุญาตทำงานเพียง 563,831 คน จากจำนวนที่จดทะเบียนไว้กับกรมการปกครอง 1,161,013 คน กระทรวงแรงงานจึงได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาแนวทางที่จะให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองได้เข้าสู่กระบวนการจ้างงานเพิ่มขึ้นจึงได้เสนอแนวทางการดำเนินการต่อคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนี เข้าเมือง โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย) เป็นประธาน

เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2548 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแนวทางการจัดระบบแรงงานต่างด้าวตามคณะกรรมการบริหาร แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2548 รวม 5 ข้อ ตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ ทั้งนี้ ให้ความเห็นเพิ่มเติมของสำนักงานสภาพัฒนาการศรัทธาที่ได้อธิบายเหตุผลและวัตถุประสงค์ของแนวทางการจัดระบบแรงงานต่างด้าว ให้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะนายจ้างและแรงงานต่างด้าวได้ทราบให้ชัดเจน และหากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเด็ดขาดต่อไป ไปดำเนินการด้วย

ทั้งนี้ แนวทางการจัดระบบแรงงานต่างด้าวตามมติคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2548 มีดังนี้

1. ใช้อำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้กระทรวงมหาดไทย โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีออกประกาศเพื่อขยายระยะเวลาการให้อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติ พม่า ลาวและกัมพูชา ที่จดทะเบียนไว้กับกรมการปกครอง จำนวน 1,161,013 คน แต่ยังไม่มาดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 อยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราวระหว่างรอการส่งกลับต่อไปอีกจนถึงวันที่ 30 สิงหาคม 2548 มาขอรับใบอนุญาตทำงานตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 เพื่อทำงานกับนายจ้างที่ได้รับโควตา

2. คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองตามข้อ 1 หากประสงค์จะอยู่ในราชอาณาจักรต่อไปอีกไม่เกินวันที่ 30 มิถุนายน 2549 ให้ขอใบอนุญาตทำงานตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 สิงหาคม 2548 (ข้อมูล ณ วันที่ 29 สิงหาคม 2548 คนต่างด้าว ยื่นขอใบอนุญาตทำงาน จำนวน 668,664 คน)

3. คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติ พม่า ลาวและกัมพูชา ที่ได้จัดทำทะเบียนราษฎรหรือมีบัตรประจำตัวบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยและมีใบอนุญาตทำงานตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 สิ้นสุดในวันที่ 30 มิถุนายน 2548 ให้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ ลงวันที่ 28 มิถุนายน 2548

4. คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในประเทศไทยแต่ไม่ได้รับอนุญาตให้อยู่และทำงานตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองและกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งศูนย์ให้บริการคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ขอใบอนุญาตทำงานในรูปของ

ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) (ศศิพร คนงาน, 2541, น. 89–90) โดยมีมาตรการดำเนินการ ดังนี้

1. มาตรการที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
2. มาตรการที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว

พ.ศ. 2521

5. เร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานโดยถูกต้องตามกฎหมาย และการจัดการแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในลักษณะมาเข้า-กลับเย็น หรือไป-กลับ หรือทำงานตามฤดูกาลบริเวณชายแดนให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว

การนำเข้าแรงงานต่างด้าวมาทำงานโดยถูกต้องตามกฎหมาย

กรมการจัดหางานได้กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการขอว่าจ้างแรงงานต่างด้าว ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน (Memorandum of Understanding MOU) ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไว้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การแจ้งยืนยันความต้องการจ้าง (โควตา) แรงงานต่างด้าว/ขออนุญาตรับรองเอกสารการนำเข้า

ขั้นตอนที่ 2 การยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำงานแทนคนต่างด้าวที่ยังไม่ได้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรไทย

ขั้นตอนที่ 3 การพาแรงงานต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร/รับใบอนุญาตทำงาน

ขั้นตอนที่ 4 การดูแลใช้แรงงานต่างด้าว/รายงานตามเวลากำหนด/ดำเนินการแจ้ง

ยกเลิกการทำงาน

ทั้งนี้ ในระยะแรกกำหนดให้จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดนำร่อง ในการนำเข้าแรงงานจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยถูกต้องตามกฎหมาย ตามความต้องการแรงงานของสมาชิกสภาอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา จำนวน 8,253 คน

การจัดระบบแรงงานต่างด้าว

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานอนุมัติให้อธิบดีกรมการจัดหางานไปพบรองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) เพื่อรายงานความคืบหน้าการดำเนินการจัดระบบแรงงานต่างด้าว เพื่อเตรียมประชุมคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง วันจันทร์ที่ 26 กันยายน 2548 และมีประเด็นให้นำเสนอ กบร. พิจารณา คือ

1. การต่ออายุใบอนุญาตทำงาน

แรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนกับกรมการปกครองปี 2547 จำนวน 1,161,013 คน ยื่นขอรับใบอนุญาตทำงาน จำนวน 849,552 คน และในปี 2548 มาขอต่อใบอนุญาตทำงาน จำนวน 708,502 คน

ปัญหาอุปสรรค

- แรงงานต่างด้าวได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนนายจ้างได้ ทำให้เกิดปัญหาการอนุมัติย้ายข้ามจังหวัดซึ่งเป็นอำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด

กระทรวงแรงงาน ได้พยายามแก้ไขปัญหาโดยประสานกับกระทรวงมหาดไทยขอให้ นายจ้างสามารถแจ้งย้ายปลายทางได้

- การตรวจโรคและทำประกันสุขภาพที่ต้องนำผลมาให้กรมการจัดหางาน เพื่อรับ ใบอนุญาตทำงานทำให้นายจ้างต้องติดต่อราชการหลายครั้งและเกิดความล่าช้าในการจัดพิมพ์ ใบอนุญาตทำงาน

กระทรวงแรงงานได้ประสานกับกระทรวงสาธารณสุข โดยให้สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว ไปรับใบรับรองแพทย์แทนนายจ้างและประสานข้อมูลระหว่างกันแล้ว

มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 19 กรกฎาคม 2548 ให้ดำเนินการจัดระบบแรงงานต่างด้าวในเรื่อง การนำเข้าแรงงานต่างด้าวโดยถูกต้องตามกฎหมาย และการดำเนินการตามมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

2. การนำเข้าแรงงานต่างด้าวโดยถูกต้องตามกฎหมาย

แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองจะได้รับการพิสูจน์สัญชาติเพื่อปรับเปลี่ยนสถานะ ให้เป็นผู้เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย ขณะนี้แรงงานต่างด้าวสัญชาติลาวได้รับการพิสูจน์สัญชาติแล้วประมาณ 20,600 คน ฝ่ายกัมพูชามีปัญหาในเรื่องผลประโยชน์ที่ไม่สามารถตกลงกันได้ จึงยังไม่สามารถจัดชุดเข้ามาพิสูจน์สัญชาติได้ในขณะนี้ ฝ่ายพม่ามีปัญหาความไม่เรียบร้อยภายในประเทศทำให้ไม่สามารถดำเนินการพิสูจน์สัญชาติได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน ได้ดำเนินการตามที่ได้มีการเจรจากับฝ่ายลาวในระดับ SOM โดยจะได้มีการนำเข้าแรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องตามกฎหมายโดยจะนำร่องที่จังหวัดสงขลา ทั้งนี้เป็นการประชุมสัมมนานายจ้าง/สถานประกอบการ ที่แจ้งความต้องการนำเข้าแรงงานต่างด้าว และได้รับการรับรองยืนยันโควตาจากจังหวัดแล้วจำนวน 28 แห่ง 9,018 ตำแหน่ง ขณะนี้ฝ่ายลาวกำลังเตรียมการคัดเลือกคนงานเพื่อเตรียมจัดทำหนังสือเดินทางคาดว่าจะสามารถนำเข้าได้ภายในเดือน ตุลาคม 2548

3. การดำเนินการตามมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

3.1 แนวทางการดำเนินการคือ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ดำเนินการกวาดล้างจับกุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง และให้นายจ้างที่ประสงค์จะใช้แรงงานต่างด้าวนำแรงงานต่างด้าวมารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่แล้วให้ประกอบตัวตามมาตรา 54 และ ยื่นขออนุญาตทำงานตาม มาตรา 12 โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งศูนย์ให้บริการคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ขออนุญาตทำงานในรูปแบบของศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ โดยจะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเห็นชอบต่อไป

3.2 ในระยะยาว มีแนวคิดที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เห็นว่าควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในลักษณะการบริการจัดการแบบศูนย์เบ็ดเสร็จ มีการจัดทำทะเบียนประวัติคนต่างด้าวทุกคน ให้ทราบถึงช่องทางที่เข้ามาในประเทศไทย แหล่งถิ่นที่อยู่ในประเทศต้นทาง เพื่อใช้อ้างอิงส่งกลับในอนาคต และนายจ้างที่ประสงค์จะใช้แรงงานต่างด้าวทำงานให้ยื่นขอรับอนุญาตได้ที่ศูนย์และศูนย์เบ็ดเสร็จนี้ให้จัดตั้งตามบริเวณชายแดน เช่น แม่สอด ระนอง สระแก้ว หนองคาย ปัญหาคือเงินค่าใช้จ่ายในการที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการตั้งศูนย์แห่งนี้ เพื่อเป็นค่าอาหาร ค่าดำเนินการควบคุมและอื่น ๆ ทางกรมการจัดหางานได้นำไปหารือกับรองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาตามข้อสั่งการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานแล้ว ได้รับคำแนะนำว่า ให้ใช้วิธีการเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมการขออนุญาตทำงานตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานคนต่างด้าว โดยการออกเป็นกฎกระทรวงเพิ่มอัตราขึ้นให้ไม่เกินกับอัตราของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกกฎหมาย ในตำแหน่งวิชาชีพ วิชาการ และให้ไปทำความเข้าใจกับกระทรวงการคลัง ขอให้พิจารณาหักเปอร์เซ็นต์ ร้อยละ 90-95 มาเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารศูนย์ดังกล่าวต่อไป

ผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี ปี 2548

1. นายจ้างแจ้งความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว 238,957 ราย ขอจ้างแรงงานต่างด้าว 1,855,557 คน

2. นายจ้างได้รับการจัดสรรโควตา ให้ดำเนินการจ้างต่างด้าว 234,329 ราย โควตาการจ้างแรงงานต่างด้าว 1,727,587 คน

3. จังหวัดที่ขอใช้แรงงานต่างด้าวมากที่สุด 5 ลำดับแรก

3.1 กรุงเทพมหานคร	จำนวน 352,729 คน	คิดเป็นร้อยละ	19.01
3.2 สมุทรสาคร	จำนวน 182,927 คน	คิดเป็นร้อยละ	9.86
3.3 ตาก	จำนวน 107,109 คน	คิดเป็นร้อยละ	5.77
3.4 เชียงใหม่	จำนวน 104,594 คน	คิดเป็นร้อยละ	5.64

- 3.5 สมุทรปราการ จำนวน 92,845 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00
4. จำนวนแรงงานต่างด้าวที่ขออนุญาตทำงาน 708,502 คน
5. โควตาทั้งประเทศ (1,727,587) จำนวนการขออนุญาตทำงาน (708,502) คงเหลือความต้องการแรงงาน = (1,019,085)

ผลกระทบจากการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี

มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2535 และ พ.ศ. 2539 (นคร ศิลปอาชา, 2540, น. 40, 45-48) ต่างก็เป็นมติที่มุ่งหวังให้มีการใช้แรงงานต่างชาติผิดกฎหมาย เพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนแรงงานในบางประเภทถึงแม้จะมีขั้นตอนการดำเนินงาน และช่วงเวลาที่แตกต่างกันไป แต่โดยภาพรวมแล้วการใช้แรงงานต่างชาติผิดกฎหมายไม่ว่าจะเป็นสัญชาติ พม่า เขมรหรือลาว ย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน การศึกษาครั้งนี้จึงไม่แยกพิจารณาผลกระทบตามมติคณะรัฐมนตรีแต่ละจะพิจารณาผลกระทบในภาพรวม ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

1.1 การชะลอตัวของโครงสร้างของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ผลกระทบนี้จะกระทบกับแรงงานไทยซึ่งถูกกดค่าจ้างแรงงาน เพราะนายจ้างมีทางเลือกที่สามารถเลือกจ้างแรงงานต่างชาติได้หากแรงงานไทยไม่ทำ ซึ่งมีผลกระทบต่อโครงสร้างค่าจ้างขั้นต่ำภายในประเทศ เป็นการชะลอตัวของค่าแรงขั้นต่ำภายในประเทศ จากผลการวิจัยของ TDRI ระบุว่า ถ้านำแรงงานต่างชาติออกไปจากระบบเศรษฐกิจของไทยแล้ว แรงงานไทยประเภทไร้ฝีมือ (Unskilled Labour) จะมีค่าจ้างที่แท้จริงเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 3.5 % ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีอัตราค่าแรงขั้นต่ำอยู่ในระดับที่สูง อาจส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างฐานการผลิตของนักลงทุนต่างประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานถูกกว่า ในกรณีนี้จะส่งผลกระทบต่อสินค้าส่งออกของประเทศซึ่งจะทำให้ความสามารถในการแข่งขันลดลง

1.2 ภาพพจน์ของประเทศในการใช้แรงงานต่างชาติ ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกของ International Labour Organization ซึ่งมาตรฐานของ ILO ได้กำหนดมาตรฐานของแรงงานไว้ว่านายจ้างจะต้องจัดสภาพการทำงานอย่างมีมาตรฐาน และลูกจ้างจะต้องมีอิสระในการรวมตัวเป็นสหภาพแรงงาน และมีอิสระในการต่อรอง รวมถึงมีอิสระจากการบังคับใช้แรงงาน

แต่ในสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่ใช้แรงงานต่างด้าวที่ไร้ฝีมือ ไร้อำนาจต่อรอง จำเป็นต้องทำงานที่ไร้ความรู้ ทักษะต่ำ เสี่ยงอันตราย จึงเปรียบเสมือนเป็นการเอาเปรียบต่างด้าว

1.3 การกีดกันทางการค้าและสิทธิมนุษยชน สืบเนื่องจากการที่ผู้ประกอบการใช้แรงงานต่างด้าวในราคาถูก จะมีผลกระทบต่อการค้าส่งออกของประเทศในการที่จะถูกประเทศ คู่ค้าใช้มาตรการกีดกันทางการค้ามาเป็นข้ออ้างว่า ชนชั้นแรงงานถูกเอารัดเอาเปรียบ และถูกขูดรีดแรงงาน ซึ่งจะถูกกล่าวหาว่าประเทศไทยละเมิดสิทธิมนุษยชน ในการประชุมระดับรัฐมนตรีของ World Trade Organization (WTO) ที่ประเทศสิงคโปร์ ทาง EU และสหรัฐอเมริกา ได้มีความพยายาม ที่จะเชื่อมโยงปัญหาแรงงานเข้ากับการค้าในการที่จะกีดกันการค้าส่งออกของประเทศกำลังพัฒนา

1.4 การพัฒนาเทคโนโลยี นายจ้างขาดการพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตเนื่องจากต้นทุนในการผลิตส่วนที่เป็นแรงงาน ซึ่งได้มาจากแรงงานต่างด้าวมียุทธศาสตร์ที่ต่ำกว่าการลงทุนโดยการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ ดังนั้นผู้ประกอบการจึงไม่มีความจำเป็นที่จะนำสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ มาใช้ในการผลิตของตน นอกจากนี้ในระยะยาวเมื่อแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานนาน ๆ แล้วเกิดการพัฒนาฝีมือแรงงานขึ้นมา หลังจากครบกำหนดและถูกส่งกลับประเทศ แรงงานพวกนี้จะกลายมาเป็นคู่แข่งทางการผลิตของประเทศไทย อันจะเป็นการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติในเรื่องเกี่ยวกับการย้ายฐาน การผลิตเนื่องจากค่าแรงที่ถูกกว่า แต่อย่างไรก็ตามการลงทุนในประเทศกำลังพัฒนาไม่ได้หมายความว่าค่าแรงที่ถูกอย่างเดียวแต่จะต้องดูไปถึงเสถียรภาพความมั่นคงของแต่ละประเทศประกอบด้วย

1.5 การแย่งงานของแรงงานไทย ซึ่งอาจกระทบกระเทือนต่อแรงงานไทยที่มีอยู่ นอก ระบบและในระบบ ที่จะต้องถูกแย่งส่วนแบ่งในเรื่องงาน เสริมให้ผู้ประกอบการมีอำนาจต่อรองสูงกว่า เพราะสามารถที่จะใช้แรงงานต่างชาติที่มีความอดทนมากกว่า ควบคุมดูแลได้ง่ายกว่า แรงงานไทย นอกจากนั้น ยังอาจส่งผลกระทบต่อการแข่งขันที่ต้นทุนทำกิน โดยเฉพาะแรงงานอพยพ ในภาคเกษตร ที่เข้าไปตัดไม้ทำลายป่าภายใต้การสนับสนุนของนายทุนไทยที่ทำผิดกฎหมาย

1.6 ทรัพยากรของรัฐ รัฐจะต้องสูญเสียทรัพยากรทั้งที่เป็นบุคลากร งบประมาณและ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเลี้ยงดูแรงงานต่างชาติเหล่านั้นที่จับกุมได้ อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการส่งกลับประเทศภูมิลำเนา อีกทั้งยังเป็นการแย่งชิงใช้ประโยชน์ในบริการสาธารณะต่าง ๆ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติดำเนินการและจัดสถานที่คุมขังเพื่อรอการส่งกลับ แทนที่จะได้นำทรัพยากร ที่จะต้องสูญเสียไปเหล่านั้นมาพัฒนาประเทศหรือช่วยเหลือประชาชนชาวไทยด้วยกัน

2. ด้านสังคม

2.1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของแรงงานต่างชาติและครอบครัว แรงงานที่เข้ามาส่วนใหญ่จะเข้ามาในลักษณะตัวคนเดียว แต่เมื่อลี้ภัยเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน ก็ย่อมจะมีเรื่องของการแต่งงานข้ามชาติเกิดขึ้น มีเด็กที่เกิดจากการแต่งงานข้ามชาติเกิดขึ้น เด็กที่เกิดจากการแต่งงานข้ามชาติเหล่านี้จะต้องเผชิญปัญหาเรื่องสัญชาติ ตามด้วยเรื่องของการศึกษา และสถานภาพในทางสังคม

2.2 อาชีพที่สังคมไม่พึงปรารถนา แรงงานต่างชาติที่เข้ามาจำนวนไม่น้อยเป็นเพศหญิง ส่วนหนึ่งมีเป้าหมายเพื่อประกอบอาชีพหญิงบริการ ย่อมส่งผลให้เกิดอาชีพหญิงบริการทางเพศข้ามชาติมากขึ้น อันจะทำให้เกิดการติดต่อและการแพร่ระบาดของโรค เช่น โรคเอดส์เพิ่มมากขึ้น จากข้อมูลของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระนองพบว่า มีผู้ป่วยชาวพม่ารวม 48 ราย เสียชีวิต 15 ราย กลุ่มเสี่ยงสูงสุดคือโสเภณีชาวพม่า เนื่องจากมีลูกค้าเป็นกลุ่มลูกเรือประมง ชาวพม่าอยู่เป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มจะมีการติดต่อมากขึ้น

2.3 โรคระบาดและโรคติดต่อ ที่แรงงานต่างชาติเป็นผู้นำเข้ามาแพร่ระบาด เช่น โรคเรื้อน โรคเท้าช้าง โรคไข้มาลาเรีย โรคเอดส์ ดังจะเห็นได้จากจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคระบาดที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น โรคระบาดบางชนิดที่ได้หายไปจากเมืองไทยแล้วก็กลับมาอีก อาทิ โรคเรื้อน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกรบริการทางด้านสาธารณสุขและคนในสังคม

ข้อมูลเบื้องต้น ณ วันที่ 27 พฤษภาคม 2540 ของกระทรวงสาธารณสุข รายงานว่าจากการตรวจสุขภาพของแรงงานต่างชาติ จำนวน 372,242 คน ตรวจพบโรคต้องห้าม 3,665 คน หรือร้อยละ 0.98 ในส่วนภูมิภาคพบโรคต้องห้ามร้อยละ 0.54 ส่วนกรุงเทพมหานครพบโรคต้องห้ามร้อยละ 2.9 โรคต้องห้ามที่พบสูงสุดคือ วัณโรค ร้อยละ 39.59 รองลงมา คือ ชิฟิลิส ร้อยละ 23.55 ยาเสพติด ร้อยละ 21.99 โรคเท้าช้าง ร้อยละ 6.22

2.4 ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน จากการศึกษาพบว่า มีคดีอาญาที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดกฎหมายของชาวพม่าในจังหวัดระนอง ช่วงระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2535-2537) (ภณิศร์ มีกุล, 2538, น. 45-47) ดังนี้

ความผิดกลุ่มที่ 1 ได้แก่ คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ เป็นคดีฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา รวม 14 คดี

ความผิดกลุ่มที่ 2 ได้แก่ คดีประทุษร้ายต่อร่างกายและชีวิต เป็นคดีพยายามฆ่า 4 คดี เป็นคดีทำร้ายร่างกาย 10 คดี

ความผิดกลุ่มที่ 3 ได้แก่ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ เป็นคดีลักทรัพย์ 44 คดี วิวังราวทรัพย์ 12 คดี

3. ด้านความมั่นคงของประเทศ

3.1 ปัญหาความมั่นคงภายในประเทศ เมื่อแรงงานต่างชาติเข้ามาเป็นจำนวนมาก ๆ จะก่อให้เกิดปัญหาชนกลุ่มน้อยภายในประเทศ ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนแรงงานต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยประมาณ 700,000–1,000,000 คน ถ้าคนเหล่านี้ก่อความไม่สงบภายในโดยการชุมนุมเรียกร้องค่าแรงเพิ่มขึ้น หรือรวมตัวตั้งแก๊งค์ก่ออาชญากรรมหรือก่อวินาศกรรม จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศได้

3.2 แรงงานต่างด้าวที่ลักลอบอยู่ในประเทศส่วนใหญ่ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านการเมือง แต่จะมีกลุ่มต่อต้านที่เป็นชนกลุ่มน้อย รวมทั้งนักการเมืองและนักศึกษาที่ลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพื่อลี้ภัยทางการเมือง จะมีการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของตนเองเสมอ และใช้พื้นที่ประเทศไทยเป็นฐานในการก่อการร้าย ซึ่งอาจทำให้กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย นอกจากนี้ยังได้มีความพยายามในการดำเนินการเพื่อหาข่าวให้ทางการหรือหาข่าวเกี่ยวกับกลุ่มต่อต้านแฝงเข้ามาในหมู่แรงงานด้วยกันและการลักลอบเข้ามาของแรงงานต่างชาติมีหลายเชื้อชาติ เช่น ประเทศพม่ามีการแบ่งแยกเชื้อชาติโดยไม่ยอมรับว่าชาวพม่าเชื้อชาติมอญหรือกะเหรี่ยง เป็นประชาชนของประเทศ ดังนั้นหากประเทศไทยกวาดล้าง จับกุม และส่งกลับไปยังประเทศพม่า ก็อาจจะเกิดข้อโต้แย้งลูกกลมเป็นปัญหาประเทศได้

3.3 การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวชาวพม่า จะเข้ามาด้วยวัตถุประสงค์แตกต่างกัน บางรายเข้ามาลี้ภัยทางการเมืองเพื่อรอเดินทางไปประเทศที่สาม บางรายเข้ามาเพื่อการรวมตัวและหาแหล่งสนับสนุนทางการเงินหรือช่วยเหลือจากกลุ่มก่อการร้ายต่าง ๆ เพื่อกลับไปสู้รบกับรัฐบาล ซึ่งการกวาดล้างจับกุมเพื่อส่งกลับอาจก่อให้เกิดข้อพิพาทระหว่างประเทศและนำมาซึ่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ (มนตรี ชมพูนันท์, 2545, น. 13)

3.4 แรงงานต่างด้าวมักก่อปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่แหล่งงานเสมอ โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวซึ่งไม่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นเรื่องยากต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการติดตามพิสูจน์ตามตัวบุคคลมาดำเนินคดี

3.5 แรงงานต่างด้าวมักจะมีขบวนการแอบแฝงค้ายาเสพติดเข้ามาด้วยโดยใช้ฐานที่ทำงานชั่วคราวเป็นที่ขนถ่ายหรือจำหน่ายยาเสพติดโดยใช้การทำงานรับจ้างบังหน้า

หลีกเลี่ยงการกวาดล้างจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้รัฐบาลมีภาระในการปราบปรามและควบคุมซึ่งจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทุกปี

3.6 แรงงานต่างด้าวก่อให้เกิดขบวนการการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ โดยมีขบวนการส่งผ่านแรงงานต่างด้าวซึ่งเรียกว่า “นายหน้า” ทั้งประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง ทำให้เกิดความไม่เข้าใจระหว่างรัฐบาล เกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างมาก

3.7 แรงงานต่างด้าวอาจมีการก่อการร้ายข้ามชาติ โดยแรงงานต่างด้าวอาจมีการรวมกลุ่มกันลับ ๆ เพื่อสมทบกับประเทศอื่นหรือขบวนการใต้ดิน รोजงหะและโอกาสที่เหมาะสมในการเข้าดำเนินการตามเป้าหมายเพื่อโค่นล้มรัฐบาลของประเทศไทย

3.8 แรงงานต่างด้าวหากมีจำนวนมากโดยไม่มีการควบคุมอย่างเป็นระบบ จะส่งผลกระทบต่อในสายตาของรัฐบาลต่างประเทศ โดยประเทศเหล่านั้นอาจมองว่าประเทศไทยมีความเสี่ยงของการเกิดปัญหาด้านความมั่นคง รัฐบาลไทยไม่ได้มีมาตรการที่ดีในการจัดการแรงงานต่างด้าวซึ่งอาจเป็นระเบิดเวลาความมั่นคงของประเทศไทย

3.9 แรงงานต่างด้าวซึ่งไม่ได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายจะทำให้รัฐบาลติดตามตัวหรือสืบหาในกรณีเกิดปัญหาลักษณะต่าง ๆ ได้ยาก เพราะไม่มีประวัติที่จะสืบค้นได้ เช่น แหล่งที่อยู่ ชื่อ หรือสัญชาติ ซึ่งก็จะทำให้แรงงานต่างด้าวเหล่านี้สามารถหาโอกาสในการก่อความไม่สงบได้ง่ายขึ้น

3.10 แรงงานต่างด้าวซึ่งไม่ได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายอาจมิได้เข้ามาประเทศไทยเพื่อขายแรงงานเท่านั้น หากแต่ได้แอบแฝงตัวเข้ามาทำธุรกิจที่เป็นสีเทาหรือธุรกิจผิดกฎหมาย ซึ่งมีผลประโยชน์ตอบแทนหลายเท่า ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงปัญหาของประเทศซึ่งเป็นภาระของรัฐบาลในการปราบปรามมากขึ้น